

Válaszúton

2006. augusztus

A Válaszúton Hagományőrző és Környezetvédő Alapítvány hírlevele

Lakossági fórum-sorozat!

Alapítványunk 2006. őszén lakossági fórumokat szervez Tiszagyendán és Tiszaroffon meghívott előadók részvételével. Az első lakossági fórumra **2006. szeptember 15-én (pénteken) 17 órai kezdettel** kerül sor **Tiszagyendán, a Művelődési Házban** az alábbi témában:

„Lehetőségek a Vásárhelyi-tervben” – eddigi tapasztalatok, a terv jelenlegi állása, a szomszédos települések hogyan hasznosítják a tervet, milyen előnyöket/hátrányokat várnak a megvalósulásától?

Előadók: Balogh Péter – geográfus-kutatásvezető, a nagy körűi Tisza Tájéközpont Kht. ügyvezetője, részt vett a Vásárhelyi-terv és a tározók tájgazdálkodási hasznosításának kidolgozásában.

További előadó(k): egyeztetés alatt (szórólapokon ill. plakátokon a fórum előtti héten nyilvánosságra hozzuk)

A sorozat további témái:

Natura 2000 – a környező falvakban élő gazdák lehetőségei

Növényvédő szerek hatása a környezetre és az egészségre

Tervezett időpont és helyszín

2006. október 13. Tiszaroff

2006. november 10.
Tiszagyenda, Művelődési Ház

A fórumok helyéről és pontos időpontjáról szórólapon illetve plakátokon tájékozódhatnak. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Augusztus - Kisasszony (Új kenyér) hava

Lőrinc napja – augusztus 10.

Lőrinc napja a szabadban fürdés utolsó napja, hisz lassan beköszönt az ősz.. A „lőrinces” dinnye, körte már nem igazán ízes. Ezen a napon fordul az időjárás: ha szép idő van, hosszú lesz az ősz. Lőrinc napja után a fás növények megállnak fejlődésükben, és a kígyó odvába bújjik.

A nép megfigyelés úgy tartja:

Ha Lőrinc napján olyan bőségesen esik az eső, hogy a kerékvágásban megmarad, sok bor terem és sok, jó minőségű őszi gyümölcs.

Nagyboldogasszony napja – augusztus 15.

Ezen a napon az egyház Mária mennybemenetelét ünnepli. A legrégebbi ún. parancsolt ünnep, mivel Szent István Szűz Mária oltalmába ajánlotta az országot. A választásba a pogány Boldogasszony-tisztelet, az Emese hagyomány is közrejátszhatott.

Szokás, hogy e napon gyógynövényeket, virágokat szentelnek meg, mellyel később a betegeket füstölik. Az asszonyok számára e naptól folyóvizekben tilos volt fürödni. Nagyboldogasszony napján, ha derült az idő, jó gyümölcs- és szőlőtermés ígérkezik. A búzát ekkor kellett szellőztetni, hogy ne legyen dohos, ne essen bele a zsizsik.

Azt jósolja, hogy:

ha derült az idő, akkor remélhetünk jó szőlőt, sok gyümölcsöt.

Szent István napja, az államalapítás ünnepe – augusztus 20.

Szent István magyar király ünnepe. Ezen a napon már az új búzából sütik a kenyeret, az új kenyér ünnepének is nevezik.

1818-ban első alkalommal rendeztek körmenetet Szent István jobbjának tiszteletére. Ezt a napot már Mária Terézia is országos ünnepé tette. A házról házra járó lányok lisztet gyűjtöttek a legszegényebb család részére,

melyből kenyeret sütöttek számukra. Sok helyen aratási felvonulással ünnepelték meg a munkák végét.

A népi megfigyelés szerint:

Ha István napján szép idő van, jó gyümölcstermést mutat.

Úgy tarják, ekkor indulnak el a gólyák vándorútjukra.

Ez a nap a málnaszedés ideje is.

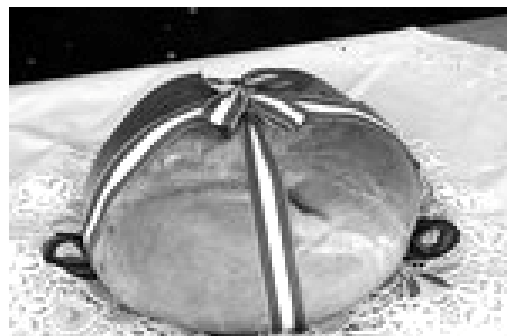
Ha rossz idő van Szent Istvánkor, enyhe lesz a karácsony.

Bertalan napja – augusztus 24.

Sok helyen az ősz kezdő napja. Ilyenkor féregirtást, takarítást, szellőztetést tartanak.

A szücsök és csizmadiák védőszentjének, Bertalan apostolnak ünnepe is.

A népi bölcsesség szerint, a Bertalan napkor köpült vajnak gyógyító ereje van.

Egészséges-e a gyendai ivóvíz?

- az arzén tartalom megfelel a jogszabálynak, de nagy kockázatot jelent -

Számtalan levélváltást követően Alapítványunknak megküldték a gyendai ivóvíz vizsgálati eredményeit. Egyszerre lehetünk nyugodtak és aggódhatunk. A gyendai víz alapvetően megfelel a magyar jogszabályoknak, határértékeknek, azonban a probléma mégis jelen van. A határértékek ugyanis jelenlegi tudásunk és gazdasági-technológiai lehetőségeink szerint vannak megállapítva. Az egészségügyi tényező csak egy a számos tényező közül. A problémát a vízben található **arzén** jelenti, amely elsősorban **daganatképző hatása** miatt érdemel figyelmet. Az Európai Unióban a határérték 10 mikrogramm/liter, (ezt úgy lehetne szemléltetni, hogy 1 milliárd részecske között 10 db arzén található), **Gyendán 13-31 mikrogramm/liter** közötti értékeket mértek. Ez azonban jelenleg megfelel a jogszabályoknak, mert az országban számos olyan település található, ahol a víz arzén szennyezettsége meghaladja a szigorú EU-s határértéket. Mintegy másfél millió ember iszik olyan vizet, amely több arzént tartalmaz, mint amennyit az Unió elfogadhatónak tart. Magyarország átvette ezt a szigorú szabályozást, de néhány évre mentességet kapott, hogy ezt a vízminőséget teljesítse. Így Tiszagyendán is a kormányrendelet értelmében 50 mikrogramm/liter a határérték, és csak 2009 végére kell elérni a szigorú 10 mikrogramm/literes határértéket.

A jogszabályok azonban nem nyugtathatnak meg senkit. Az, hogy mentességet kaptunk nem azt jelenti, hogy a víz addig nem okoz egészségügyi problémát, csak annyit, hogy az ország azonnal nem képes javítani a víz minőségén, és ezért haladékot kap ennek teljesítésére. Nehéz számszerűsíteni, mekkora kockázatot okoz a magas arzéntartalmú víz fogyasztása. Az USA Nemzeti Tudományos Akadémiája 2001-ben mégis megvizsgálta ezt. Az akadémia jelentése szerint azoknak az embereknek, akik napi rendszerességgel fogyasztanak olyan ivóvizet (ivásra, főzésre), amely **literenként 20 mikrogramm arzént** tartalmaz, a kockázata, hogy megbetegednek tüdőrákban vagy hólyagrákban életük folyamán: **7 az 1000-hez**. Ez elfogadhatatlanul magas kockázatot jelent – állapította meg az amerikai akadémiai bizottság. Tiszagyendán az ivóvízben az arzén tartalma 13-31 mikrogramm/liter között változik. Mindenki döntse el a fentiek alapján, hogy ez megengedhető kockázatot jelent-e számára vagy sem. Mi mindenesetre nem iszunk a vízből.

Szuhi Attila
Geográfus-hidrológus

Áprily Lajos:
Kalács, keddi kalács

Már szombat este megsütötte
anyám. És reggel már adott.
Az aranya besugarazta
a harangos vasárnapot.

Vasárnap estig nem fogyott el,
fénye áthullt az ünnepen.
Még hétfőn is jutott belőle.
És kedden is. De csak nekem.

Ma sem tudom, hol rejtegette,
melyik fiókból jött elő,
de olyan áldott volt az íze,
olyan hétköznapi-szentelő.

Az asztalkendőből kibukkant
szép sárga fénnel: Itt vagyok.
Nagy árnyékok, fekete gondok,
még várjatok, maradjatok.

Igénytelen polgár-kalács volt,
olyan egyszerű, mint falum.
És mégis úgy megnőtt azóta,
mint úrvacsora-szimbólum.

Száguldó évek távolából
megérezem néha jószagát:
a tűzhely tájáról elindul
s betölt szívet, betölt szobát.

Lelki kenyér ínség-időkben,
verőfényes vigasztalás...
Pedig tudom: a keze föld már.
És nincsen több keddi kalács.

GYEREKSAROK

madarakat,

Mottó: „Légy vidám, de énekelni engedd a

zörögni a harasztot, süvíteni a szelet.”

E havi rejtvényünk segítségével a **Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet** növény- és állatvilágát ismerheted meg, melyben egy a Holt-Tisza partján is előforduló madárfaját rejtettünk el.

1. Kígyóhoz hasonló, vizek közelében élő hullófajta.

2. Lakóhelyünk folyója.

3. Selymes ..., gyakori kishal. Tüskéinek szúrása
fájdalmas, gyulladást okoz.

4. Vízi ragadozó emlős, menyétféle, latin neve: lutra
lutra. Fokozottan védett.

5. Tartósan sekély víz alatt álló terület, jellegzetes vízi
növényvilággal.

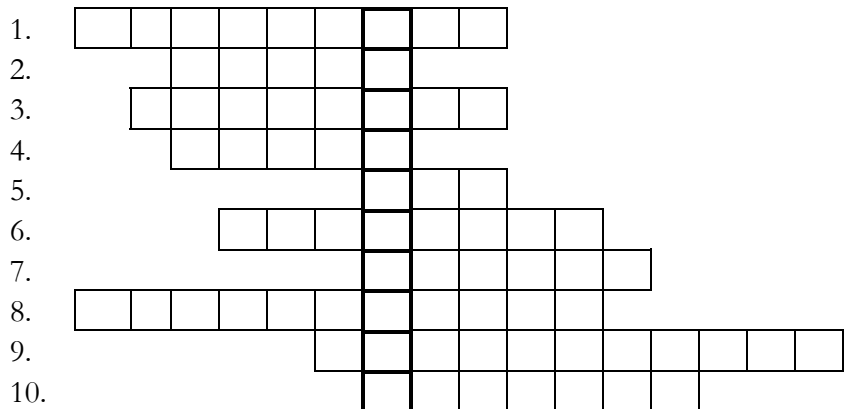
6. Ilyen madár a vörösvércse, a kabasólyom és a
barnakánya is.

7. Tavak és holtágak egyéves, eleinte az iszapban
gyökerező, majd úszóvá váló hínárfaja.

8. Fokozottan védett gólyafaj, a Holt-Tisza mentén
rendszeresen költ.

9. A tájvédelmi körzet védett növénye, sárga bóbítás, lilás-kékes virága egész nyáron virít.

10. A Tiszát is kísérő állóvíz, mely elhagyott medrekből, levágott kanyarulatokból jött létre.

A megfejtést a következő címre várjuk: **Válaszúton Alapítvány, 5233 Tiszagyenda, Ságvári E. u. 10.**
(szeptember 20-ig)

Megjelenik 400 példányban. A hírlevél megjelenését az Ökotárs Alapítvány támogatja.

Válaszúton

2006. augusztus

A Válaszúton Hagyományőrző és Környezetvédő Alapítvány hírlevele

---

A három alkalommal helyes megfejtést beküldő ajándékkönyvet kap!